Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Беларускі дзяржаўны педагагічны універсітэт
імя Максіма Танка

Праграма
па гісторыі славянскіх народаў

Мінск 1998

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

УДК 940 (075.8)
ББК 63.3 (4)я73
П 784

Друкуецца па рашэнні рэдакцыйна-выдавецкага савета БДПУ імя М. Танка

Зацверджана на пасяджэнні Вучонага савета гістарычнага факультэта (пратакол № 10 ад 27 мая 1998 г.)

Складальнікі: І.А.Груца, В.Ц.Ісаеў, А.М.Космач, Н.Д.Ляўковіч, У.С.Пуцік, В.М.Фамін, В.Р.Федарасава, У.А.Ціток, Ф.А.Шумскі

Пад рэдакцыяй А.П.Жытко, У.В.Тугая, В.М.Фаміна

© Калектыў складальнікаў, 1998

Тлумачальная запіска

У сувязі з тым, што ў вучэбныя планы гістарычных факультэтаў педагагічных універсітэтаў уведзены курс "Гісторыя славянскіх народаў", выкладчыкамі кафедры славянскай гісторыі і метадалогіі гістарычнай навукі падрыхтавана адпаведная праграма. Складаецца яна з двух частак: "Гісторыі ўсходніх славян" і "Гісторыі заходніх і паўднёвых славян".

Славянскія народы – гэта своеасаблівы, шматгранны і рознабаковы сацыяльна-гістарычны феномен. Іх гісторыю нельга разглядаць паасобна. У той жа час славянскі свет цесна звязаны з заходнееўрапейскімі ды іншымі цывілізацыямі. Менавіта таму ў праграме прадугледжана асвятленне асноўных этапаў развіцця славянскіх народаў у кантэксце сусветнай гісторыі.

Складальнікі праграмы не прытрымліваліся вузкакласавага падыходу ў тлумачэнні гістарычнага мінулага: у праграме асвятляюцца розныя гістарыяграфічныя падыходы да разгляду ключавых пытанняў гісторыі славянскіх народаў. Пры гэтым яны кіраваліся такімі прынцыпамі гістарычнага пазнання, як аб'ектыўнасць, гістарызм і каштоўнасная значнасць.

Матэрыял праграмы размеркаваны паводле сучаснай перыядызацыі:

першы перыяд – сярэднявечча (V – канец XV – пачатак XVI ст.);

другі – новы час (XVI ст. – 1917 г.);

трэці – навейшы час (1917–1998 гг.).

Перыяды, у сваю чаргу, маюць ключавыя раздзелы.

Праграма прызначана студэнтам гістарычных факультэтаў вышэйшых навучальных устаноў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Частка I. Гісторыя ўсходніх славян

Уводзіны

Змест і задачы курса гісторыі славянскіх народаў – арганічная і неад'емная частка сусветнай гісторыі. Метадалагічныя прынцыпы вывучэння гісторыі: фармацыйны, цывілізацыйны і культуралагічны. Праблема перыядызацыі гісторыі ўсходніх, паўднёвых і заходніх славян. Асноўныя тыпы крыніц. Гістарыяграфія вузлавых праблем па гісторыі славянскіх народаў.

Сярэднявечча (V – канец XV – пачатак XVI ст.)

Раздзел 1. Першыя звесткі пра ўсходніх славян. На шляху да ўтварэння дзяржавы

Тэма 1. Славяне да сярэдзіны I тыс. н. э.

Біблейская версія паходжання славян. Сучасныя погляды адносна іх паходжання. Першыя звесткі пра славян (Герадот, Палібій, Тацыт, Страбон). Археалагічныя матэрыялы. Заняткі славян. Родавая абшчына. Вылучэнне ўсходнеславянскіх плямёнаў.

Тэма 2. Славяне ў VI–VIII стст.

Візантыйскія крыніцы (Пракоп Кесарыйскі, Маўрыкій Стратэг, Менандр). "Аповесць мінулых гадоў" аб славянах. Развіццё прадукцыйных сіл ва ўсходніх славян у VI–VIII стст. Земляробства, жывёлагадоўля, рамяство, гандаль. Распад родавай і ўзнікненне суседскай абшчыны. "Ваенная дэмакратыя". Палітычныя аб'яднанні. Рэлігійныя вераванні ўсходніх славян.

Раздзел 2. Утварэнне і функцыянаванне дзяржавы ўсходніх славян – Кіеўскай Русі (IX–XII стст.)

Тэма 1. Утварэнне Кіеўскай дзяржавы

Сацыяльна-эканамічныя і палітычныя перадумовы ўтварэння старажытнарускай дзяржавы. "Нарманская тэорыя". Паданне пра Кія. Прызванне варагаў у Ноўгарад. Аскольд і Дзір. Спрэчкі вакол асноўных праблем узнікнення дзяржаўнасці ва ўсходніх славян. Грамадскі і дзяржаўны лад старажытнарускай дзяржавы. Феадальная іерархія.

Тэма 2. Эканамічнае развіццё Кіеўскай Русі

Археалагічныя матэрыялы пра заняткі насельніцтва. Земляробства. Сістэмы апрацоўкі глебы, прылады працы. Жывёлагадоўля. Рамяство. Развіццё гарадоў.

Гандаль. Важнейшыя гандлёвыя шляхі. Гандлёвыя зносіны з краінамі Цэнтральнай і Заходняй Еўропы, Візантыяй і Усходам.

Тэма 3. Феадальныя адносіны ў Кіеўскай Русі

"Руская праўда" – крыніца па вывучэнні феадальных адносін. Катэгорыі феадальнага землеўладання. Залежнасць сялян: "смерды", "закупы", "халопы". Феадальны прыгнёт. Формы сацыяльнага пратэсту. Паўстанні гараджан і смердаў у XI–XII стст.

Тэма 4. Палітычная гісторыя старажытнарускай дзяржавы

Асноўныя напрамкі ўнутранай і знешняй палітыкі. Аб'яднанне Верхняй і Ніжняй Русі. Паходы Алега на Візантыю, іх вынікі. Знешняя і ўнутраная палітыка князя Ігара. Рэформы княгіні Вольгі. Барацьба Святаслава з хазарамі і качэўнікамі паўднёвых стэпаў. Узаемаадносіны з Візантыяй. Ацэнка знешнепалітычнай дзейнасці Святаслава ў сучаснай гістарыяграфіі. Міжусобная барацьба паміж Яраполкам і Уладзімірам. Рагвалод. Рэформы Уладзіміра. Барацьба Святаполка і Яраслава за велікакняжацкую ўладу. Княжэнне Яраслава Мудрага. Узвышэнне міжнароднага аўтарытэту старажытнарускай дзяржавы.

Тэма 5. Барацьба за кіеўскі прастол у XI ст.

"Лесвічнае ўзыходжанне". Своеасаблівасць родаправавых адносін паміж князямі. Прычыны княжацкіх міжусобіц. Барацьба за велікакняжацкую ўладу паміж сынамі Яраслава Мудрага. Праўленне Уладзіміра Манамаха і яго ацэнка ў гістарыяграфіі.

Тэма 6. Культура Кіеўскай Русі

Матэрыяльная культура. Народныя элементы культуры. Пісьменнасць і адукацыя. Першыя навуковыя веды: геаграфія, матэматыка,

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ